

9
ΛΕΙΔΙΟΝ
JOANNIS BAAZ
SS. THEOL. CD^{ti}.

De
CAUSIS HÆRESEON ET RELI-
GIONIS SECTARUM,

AD DEMONSTRANDAM REPURGATÆ
RELIGIONIS VERITATEM,

LOCO

DEBITÆ PARENTATIONIS
B. LUTHERI.

IN NOVA ACADEMIA GIESSENA
publicè recitatum:

Die XIIIX. Februarii, Anno obitus LUTHERI 62.

Rom. 16. 17.

Παροικαῖοι δὲ ὑμῶν ἀδελφοί, σιωπῆν τὰς τῶν διχοστασίας, καὶ τὰς κινήσεις
λα, καὶ τὴν διδαχὴν, ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιεῖτε καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν.

GIESSÆ HASSORUM,
Excudebat Nicolaus Hampelius, Typogr. Acad.

MDCIIX.

REVERENDIS VIRIS
DOCTRINA SANA ET
AUTHORITATE CLARISSIMIS,

Dn. M. PETRO JONÆ, Vegfionensi Episcopo.

Dn. M. JOHANNI UNGIO, Superintendenti & Pastori
Calmarnensi:

⁂

REVERENDIS Dn. ASSESSORIBUS
UTRIUSQ; CAPITULI.

ITEM

HONORANDIS, PIIS AC DOCTIS VIRIS

Dn. Præpositis ac Pastoribus Ecclesiarum, in amplissi-
mis tractibus Vegfionensi & Cal-
marnensi.

Dn. Patribus, fautoribus ac amicis suis observandis, S.

Salva-

SALVATOR noster Christus Jesus, Reverendi Viri, Patres ac fautores Observandi, non modo solemniter protestatur coram Pontifice Ierosolymitano, se publice docuisse, Joh. 18. 20. Sed etiam in valedictoria sua concione ad Discipulos, dicit se explicite nunciasset illis omnia, quae à Patre audivit, Joh. 15. 15. Quae tñs βασιλεως testificatione, officio quippe expressa, confiteatur etiam D. Paulus Ephesino Presbyterio valedicens, se omne Dei consilium illi predicasse, Act. 20. 27. Ex qua officii Ecclesiastici necessitate authenticam praescribit Episcopo Apostolus, prae-
 2. Tim. 1. 13
 Tit. 1. 9.
 cius sciat: illam quidem ut confirmatus tandem exerceat, hanc ut refutet, Cujus inquisitionis ac studii stimulum ac ἀφορμὴν ut ego haberem, scripsi qualem qualem Orationem de causis heresium, & publicè, Consensu Rev. Dnn. Praeceptorum meorum, eandem pro parentatione B. Lutheri in hac Academia recitavi. Quam jam publicatam vobis, viri Clarissimi, de me quippe sicut & Ecclesia Christi optimè meritis & merentibus, dedicare volui: tam ut mea gratitudinis quoddam extaret specimen, quam ut sincerum vestrum in promovenda ὀρθοδοξία, & edificandâ, nomine repurgata veritatis, Christi Ecclesiâ, innotesceret studium. Accipite ergo benevole mea studia, & de Ecclesia Christi benè mereri pergite. Valete in Christo. Scripsi in noVa ACaDeMia Giesena, die 24. Febr.

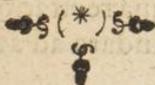
V. V. R.

Reverenter Studiosus

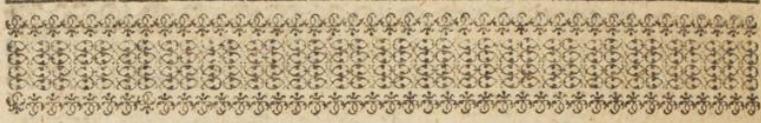
Ioannes Baar

A 2

Facul-

IS VIRIS
 SANA E
 CLARISSIMIS
 fioneni Episcopo
 Superintendentem
 ASSESSORIBUS
 APITULLI
 M
 AC DOCTIS VI
 s Ecclesiarum, in am
 fioneni & Cal
 nli.
 vrbis ac amicis suis

FACULTATIS THEOLOGICÆ
DECANVS

BALTHASAR MENTZERUS,
LECTORIBUS S.P.P.

Psalm. 16. v. 15.

ODIerna dies Concordiæ sacra est: eademq; emortalis fuit eximio illi Germaniæ Doctori Martino Luthero: cujus memoria cum apud omnes verè pios debeat esse honorifica, juxta illud: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus: & Deo immortales sint agenda gratiæ, pro saluberrimis electi hujus organi & felicissimis laboribus, quos in repurganda Evangelii doctrina & propaganda fortissimo animo sustinuit: non possumus non commendare laudabilem hanc quarundam Academiæ consuetudinem, qua annuis parentationibus diem hanc celebrant. Quam piè imitaturus Doctissimus & Ornatissimus Vir JOANNES BAAZ Suecus, ut suam erga Deum & sinceram religionem pietatem publico specimine testetur, habiturus est hora XII. Orationem luculentam de Causis hæresium: qua egregiè vindicat D. Lutherum à calumniis perversorum hominum, qui eo nomine doctrinam ipsius criminantur & traducunt, quod sit quasi colluvies quædam omnis generis errorum, nullaque hodiè vigeat hæresis, cujus principium & radix in scriptis excellentissimi hujus Doctoris non contineatur. Quas calumnias doctè refellit, verasq; explicat omnium hæresium & errorum causas. Ex qua recitatione cum non dubitemus magnum fructum redundare ad attentos auditores posse, huma-

humaniter &
vultus ad
Admon
nomina Con
tus pro sal
minimè q
pam. Scim
tris P.
Acad
a Doll

humaniter & diligenter pietatis & humaniorum literarum
amantes ad eam invitamus.

Admoneat etiam & excitet nos hæc ipsa dies, & ipsum
nomen Concordiæ, ut devotas & ardentis preces funda-
mus pro salute ac tranquillitate totius Reip. Christianæ, om-
niumq; qui eam verè amant ac tuentur, piorum Princi-
pum, & imprimis etiam Illustriss. nostri & Clementissimi PA-
TRIS PATRIÆ, Fundatoris & Conservatoris almæ hujus
ACADEMIÆ benignissimi. P. P. x i i x. die Febr. Anno:
à DoMIno VICToria nostra.

A 3

Ora-

ORATIO

DE CAUSIS HERESIUM.

RECURRIT dies, Magnifice Dn. Rector, Amplissime Dn. Cancellarie, Reverendi, Consultissimi & Clarissimi Viri, tuq. lectissima studiosorum Corona, recurrit (inquam) dies numero ac nomine idem, qui fuit nostro B. Luthero fatalis; dies nempe 18. Febr. in feriam Septimana quintam, Luthero novissimam, incidens. Qui certe dies magnus nostris Ecclesiis est, & juste in memoria habetur. Hoc enim die ante annos 62. sanctum religionis repurgatorem, gravem Professore, constantissimum Confessorem, D. Martinum Lutherum, Ecclesia militans Christiana amisit, vel ut religiosius dicam, premisit. Hoc die auriga, Rector, Israel, Ecclesiae, abiit. Hoc die fidelis Christi servus, Ecclesiam non humana sagacitate, in hac ultima mundi senectate (quod de Luthero D. Philippus dicit) regens, obiit. Quare igitur Ecclesia illustratorem nominis ac omnis sui obliviscatur? Quare memoria justii pereat? Hujus iccirco recordationi nos hora usuram demus, non tam ex consueta Scholarum Lutheranarum necessitudine, quam ex donorum Dei in viro sancto agnitione, & debita Patris demortui parentatione. Quod facientes non vitam B. Lutheri recensere parati sumus; in arum nosa quippe non illi honoris quid, sed oneris fuit; nobis vero non gloria quid secularis, sed infamiae popularis est. Quis praeterea nescit, Martinum nostrum monachum quondam & Theologum Papisticum fuisse, suo autem tempore reformatorem pura religionis divinitus excitatum? Sic dona & facta viri hujus sancti cognoscere qui velit, scriptorum ejusdem Tomos consulat copiosos, qui etiam invidis, nolentibus volentibus, testatum faciunt, D. Lutherum non αυτειδωλον sed θεοπνευστον, non φιλαυλον sed θεοφιλεν:

Et

Et mandata Dei scripsisse, & verba locutum.

Nec historiam obitus Lutheri continuare instituimus, siquidem in eo parum laborandum censemus, qua occasione, quo morbo hic vir Dei a-
 grotarit, minus in circumstantiis morbi ejusdem lethalis recensendis
 sudandum putamus, cum habeantur huiusmodi non communi tan-
 tum fama, sed & historica obitus relatione, à fide dignis testibus, agoni-
 zanti quippe astantibus, D. Iusto Iona & M. Michaele Cælio Wite-
 berge publicata. Agite ergo audituri sumus, Quæ sint causæ hæ-
 reſeōn & religionis sectarum: ex iisq; probaturi, num Lu-
 therus hæresiarcha fuerit, ejusq; ἀποστόλου Sectarii, opinio-
 nem sine S. Scripturæ ἀποδείξει prætendentes: ut sic veritas
 repurgatæ per Lutherum religionis demonstretur. *Quam*
certè gravem cum proponimus, à summâ sapientiâ princi-
pium erit. Vnde μόνον Θεὸν ἀρδεντibus votis oramus, ut nos ducat
in omnem veritatem. Sermo ejus veritas.

Propositio.

Dolendum est, auditores, multisq; exaggerandum querelis, no-
 bile illud animal ἀνθρώπος & εὐκλεῖον hominem, adeo in scientiâ boni du-
 bium ac stupidum esse, ut pro vero sibi utili, φανερὸν perniciosum eli-
 gat, imaginem sic Dei perditè in vanam ἀγοραῖαν transmutando; quod
 licet ex cognitione rerum naturalium eluceat, apertius tamen in reli-
 gionis electione cernitur. Omni quidem homini, licet barbaro, οὐκ ὀ-
 ρίζητος est, ESSE Deum, cum se tam palpabiliter manifestarit, ut A-
 postoli verbis utar, ut æternam mentem suscipiendam admirandamq;
 esse cogatur hominū genus confiteri, dicente Tullio. Quem autè hanc
 supremam mentem & Deum æternum esse barbari voluerint, plane
 incertum apparet. Egyp̄t̄ii enim duos Deos coluerunt, Solem & Lunā,
 & illum quidem Osirim, hanc Isim vocarunt. Assyrii & Babylonii
 Belum adorarunt. Macedones Gabyrum. Athenæ Minervam. Del-
 phos Apollinem. Cretenſes Iovem. Lemnos Vulcanum. Romani Qui-
 rinum. Latini vel Itali Faunum. Persæ Mithram. Afri Nepturum.
 Nordmanni Oden/Thor/ Fryggal Deos pro Saturno, Iove, Venere
 Gothice nominatos. Atq; sic imaginem veri Dei barbarè deformando,
 cultum

Astor. 17. 27.
lib. 2. de di-
vin.

Diod. Sicul.
lib. I. histor.

Ol. Magnus
hist. Septent.

TIO
 HÆRESIUM
 dies; Magnificæ Da
 nellaric. Rec. et
 vii. tūq; lētiōm
 ecurrit inquam
 quifuit vōstro B. L
 18. Febr. in feriam
 vero novissimam
 & jussu in memora
 in religionis reparata
 Confessore, D. Mart
 a amittit, vel ut
 fruct. Ecclesie, dicit
 amana sagitate, p
 bilipponi dicit regem
 nis ac omnia juo
 occurrere recordati
 colarum Lutherana
 sanctio gentione, &
 tentes non vltam B.
 ppe non illi honori
 seculari, sed infima
 nstrum monachum
 antem tempore
 ie dona & fuit
 dem Tomo consula
 es, testatam faciam
 dāno sūp

cultum suum religiosum in Demones & homines, aliasq; creaturas (pudendum factu, abominandum relatu) vel ob miracula factorum, vel ad adulationem presentis fortuna, vel ob beneficia in se collata, converterunt. Sed hunc naturalem defectum cognitionis veri Dei cum verbum ipsius per Prophetas & Apostolos ad nos delatum resarciat suppleatq;, religionem barbarorum mittamus; causas sectarum & opinionum consideraturi illorum, qui Scripturam sacram vel totam, secundum plerasq; partes retinent, & ex ea delectam suam haresin probare conantur. Atq; sic scriptura cum nonnullis videatur diversa religionis causa & origo, vel occasio saltem, de eo primum dispiciamus: quod quidem breviter possemus, monstrando nempe absonum & contradictorium esse, idem quod verum doceat, idem & falsum docere; nisi Romanenses fortius urgendo hanc instantiam, suum fecissent Sophisma. Scimus enim Iohan. Eccium non modo in Colloquio Wormatiensi Luthero objecisse, quamvis haresin ex scriptura ortam, ut Arianam ex hoc Evangelio; Ioseph non cognovit uxorem suam, donec pareret primogenitum, &c. Sed & similia in Enchiridio suo pro imperfectione scripturae posuisse. Colonienses scribunt, Waldenses olim sui erroris ansam ex eo, quod scripturae nimium inniterentur, accepisse. Unde quendam Papisticum Democlem scribere non puduisse legimus, data esse Apostolorum scripta, non ut praessent religioni, sed potius subessent. Sed quomodo Scriptura fallat, quae $\text{Ἰεσοῦς \& \text{c.}}$ est? 2. Tim. 3. 16. 2. Pet. 1. 21. Quomodo imperfecta sit, quae perfectum instruit ad vitam? 2. Tim. 3. 17. Quomodo hareses doceat, quae hareses refutat? Matth. 4. 10. & 22. 29. Joh. 5. 45. Act. 18. 28. Quae regula est fidei? 2. Par. 17. 9. & 31. 21. & 34. 32. Ps. 19. 5. Galat. 6. 16. Verbum Dei? Rom. 10. 8. Semen Dei? Marc. 4. 14. Luc. 8. 11. Quaeq; digito est Dei exarata? (ut ut Esaw ita Costerus hoc neget) primum tabulis lapideis, Ex. 31. 18. Deut. 4. 13. Deinde certo beneplacito in chartis vel membranis (ut Iosephus refert) opera Prophetarum in V. Testamento, Apostolorum in Novo, Ex. 34. 27. Deut. 31. 9. 2. Sam. 23. 2. Ps. 118. 17. Jer. 30. 2. Matth. 28. 20. Luc. 1. 3. 1. Tim. 3. 15. & 5. 21. Apoc. 1.

11. 19.

Phil. in vita
Lutheri.
Ecc. Enchir.
resp. 3. objec.
haeret.

Colon. Cenf.
p. 14.
Alb. Pighius
lib. 1. Hier.
c. 2.

Coff. Ench.
contr. p. 44.

II. 19. *Aut obstrepit fratrum Cadmaeorum ordo verè ex (tra) Societa-* Coll. Ratiff.
te (m) Iesu dictus, ita inferens: Quia scriptura loqui non potest, & sic P. 274. 292
in individuo non notat, quis eam pravè interpretetur, sectasq; da-
mnandas tueatur, & ἡνέρον ἀνομιῶν εἶναι esse nequit; sed materia di-
versarum interpretationum, & sic hæresis erit: unde religiosi scili-
cet nominibus sacra monumenta honestant, scripturam vocantes judi-
 Melchior
 Canus, La-
 tomus &
 Hof. lib. 3. de
 auth. script.
 cetur mortuum, nam flexibilem, rem inanimatam, quæ per se non lo-
 quatur, rem obscuram & ambiguam, & linguam & mutam, regulam
 Lesbiam, fabularum instar Æsopi, &c. Sed videamus quid discriminis
 sit inter Scripturam sacram & profanam, & an sacra loquatur inq;
 individuo signet hæreticum. Verbum Dei S. Scripturam esse ac dici in
 confesso est, & quidem non nudè $\alpha\epsilon\phi\omicron\epsilon\mu\epsilon\nu$, ut sonum formet auresq;
 demulceat; sed $\epsilon\pi\epsilon\gamma\mu\lambda\upsilon\sigma\upsilon\upsilon$, Rom. I. 16. quovis ancipiti gladio penetra-
 bilis, ad divisionem quippe animæ & corporis pertingens, Hebr. 4.
 12. Inq; corde residens, Deut. 30. 14. Rom. 10. 8. Adeo infixum, ut
 hoc verbum respuens, non sine conscientia cauterio idem legisse vel au-
 divisse sentiat. Joh. 5. 45. & 12. 48. 1. Tim. 4. 2. Si hoc tacere est,
 ut audiens dictata percipere nequeat, nec ullum hominem unquam lo-
 cutum fuisse duco. Sic itaq; loquens Scriptura Dei, ex universali quam
 ponit probationis sectarum regula; Omnem nempe in Jesum
 mundi Messiam in scripturis revelatum non perseveranter
 credentem damnatum iri; Cuiq; $\delta\tau\omicron\delta\epsilon\iota\kappa\lambda\upsilon\sigma\iota\varsigma$ subsumendum re-
 linquit, Tu & tu in individuo nõ ita credis; Ergo damnaberis. Quam
 conclusionem $\kappa\omega\epsilon\iota\delta\eta\kappa\iota\varsigma$ erroris sibi conscia (ni in mentè reprobam iu-
 sto data, 2. Theff. 2. 11.) eq; in religionis negotio ex norma S. Scriptu-
 re ratiocinari potest, ac in practicâ rei naturalis cognitione ex $\kappa\omega\iota\eta\eta\omicron\delta$
 (quod Physici docent) quam eruere valeat. Quod Lactantius obser-
 vans de S. Scripturis hæc inquit. Num igitur Deus & mentis, & vo-
 cis, & lingue artifex diserte loqui non potest? Imò verò summâ provi-
 dentiâ carere fucò voluit ea, quæ divina sunt, ut omnes intelligerent,
 quæ ipse omnibus loquebatur. Hæc sacrorum & veterum Bibliorum evin-
 cere mihi persuadeo, quæ non ut Controversiam tractavi, non ut re-

futationem objectionum contrariarum explicari: sed ut demonstrationem certitudinis S. Scripturarum, attingi, proposui. Ex quibus æquissimi auditores, vel me tacente, colligunt Scripturam S. nullatenus haberi hæresion causam, sed iudicem; non originem, sed destructionem. De verâ igitur causa ut solliciti simus, instituti ratio poscit, flagitat.

Ditæ principales hæresios causâ.

TENTATIO
Matth. 6. 13.
Luc. 11. 4.

Oracula divina in sacro Codice Biblico conscripta, cum verè sint norma religionis; errorum principium & causam esse, aliquid contra S. Scripturæ veritatem prætere, per sese patet. Hanc autem audaciam & dominium in Scripturam formare solent multi eaq; diversa cause, quæ cum sæpiissime sint ex inani præsumptione & malâ scripturarum intelligentiâ, ceu tentationis indicia: non male nos pravam tentationem pro causa contemptus S. Scripturarum, simul autem erroris defensionem pro principio ac origine sectarum habere & exponere statuimus: sic illam pro potentiâ ac dispositione, hanc pro actû ac habitu hæresios accipientes. Dei tentationem, quam scriptura vocat, qua suos exercet & probat, hoc nomine non intelligimus, cum planè aliûs sit generis, diversum habens objectum, fideles scilicet, Genes. 2. 2. 1. Ex. 15. 25. Deut. 13. 3. diversumq; finem, ut nimirum tentatio ad malum non cedat, Jac. 1. 13. Vnde viribus piorum à Spiritu S. infusus nec gravior est, 1. Cor. 10. 13. Sed πειρασμὸς hæresios causa ille est, à quo ut liberaremur, Christus precari nos docuit. Illa tentatio est cuius effectum fuit murmur Israelitarum contra Deum in Raphidim, ut sic ipsi dicerentur Deum tentare, Ex. 17. 2. Quo murmure aditum sibi parârunt ad novam religionem, postmodum subsecutam idololatriam: quod ceu notanter videmus textum innuere Biblicum, Ex. 32. 7. dicentem Israelitas peccasse, vel castigatius corrupisse, ut sonat Deut. 9. 12. quasi diceret: Israelitas ex tentatione carnis, impatientiâ, ceu causâ multiplici murmure expressâ, tandem in publicam hæresin prolapsos, neglecta verâ religione prius cognitâ. Illa etiam tentatio est superius prava dicta, à qua ut Deus Israelitas converteret Elias petivit, 1. Reg. 18. 21. 37. Illa deniq; tentatio est, quam Christus præcepit Discipulis suis, ut orationibus ac vigiliis averterent, Matth. 26. 41.

Ne

Nescilicet securitate sepulti, à Christo & verbo ejus in hæreses & sectas prolaberentur. Hæc autem tentatio cum à propria non tantum carne dependeat, sed & suggestione Diaboli mundiq; illecebris: placet hanc causam hæresium generalem, tentationem dictam, paulo consideratius pensitando in particulares dispescere, quæ si non singula sufficiant, & hæresin faciant, multa tamen movebunt, ut de signis amorem carnis Ovidius ait. Carnis tentationem si consideremus, eam multiplicem videmus. Primum est in naturâ quid prædominans, quod captivi humano mysteria divina æquare tentat; estq; vel ex affectu, & concupiscentia dicitur; vel ex conceptu, & præjudicium nominatur. Concupiscentiam carnis suffocare Dei verbum, & præter multa incommoda temporalia, etiam lites gignere invidiosas, quas religionis putamus & sic causam hæreseos esse, non Christo explicatore, nec Apostolis divinatoribus opus habemus, cum Ecclesia praxis causam manifestò confirmet. Secta namq; Nicolajanorum ad libidinem certè explendam communes habendas uxores voluit, idq; ex hoc factò satis impuro, licet simplici & sic excusabili, ut quidam volunt, Nicolai Antiocheni, Diaconi Ecclesiæ Apostolica: quod uxorem suam forma excellentem reliquit cui vivis petenti habendam, ad declarandum se veneriam voluptatem contemneret. Quem tamen finem Nicolajani hæreseos occasionem nacti, in bonum concupiscentiæ converterunt, à suis libidinibus fœdum vitæ statum instituentes, referente Eusebio. Exempla si plura velitis, auditores, novissimum quid nobis suppeditat seculum, ubi ignavissimo cuiq; (verbis Polydori Vergilii utor) jam nova religio introducenda libido incessit. Qua causa enim Franciscus quidam Siculus, D. illius Francisci summisionem emulatus, minimorum ordinem ac sectam instituerit, historia produnt. Hic cum esset homo tam laboris fugiens, quam ignavia amator, videbat se meliori gradu ocio suo concupisibili consulere non posse, quam si speciem sanctitatis, monasticæ ceu quietæ religionis ordinem fundaret. Nec proposita causa vivo carebit exemplo. Quis enim ignorat, qua causa circumforanea illa secta ignavorum ac ociosorum hominum, sub religionis nomine

Carnis.

I.

Concupiscentia.

Marc. 4. 19.

Jac. 4. 1.

2. Pet. 2. 2.

Polyd. de inv.
rer. lib. 7. c. 5.

Assyriorum, Antonianorum, & Cæretanorum circumcurset? Quis ignorat hos ociosos, vulgò pro Tartaris ob vestitus deformitatem & corporis maculam habitos, planè laboris ex consuetudine impatientes esse? Quis ignorat hanc sectam gratiâ explende suæ ignavia & concupiscibilis ocii constatam, indiesq; agrytis & nebulonibus ociosis aut Etam, qui nunquam Assyrium, vel patrium quem profitentur cultum viderunt, vel unquam visuri sunt? Quis deniq; ignorat, quibus fraudibus agnos, gallinas, porcos, oves, hædos furentur; dum per agros cætervatim abeunt; quo astu hi à credulis hospitibus lanam, linum, caseum, vinum sibi comparent? Qua fascinatione mulieres horù Chirromantian profitentes, per linearum manus inspectionem divinando, furtim pecuniam è marsupio auferant? Quam certè sectam ignavia coëgit, ocium procreavit, fuga & odium honestorum laborum sustentavit, hodieq; ita continuat, ut quanquam cæsi hi agryta abeant, discedant, non tamè ab hæresi desistant, nec circumcursetare desinant: quod & Patria mea (Suecia) testari non verit. Sic concupiscentiam libidinis & ocii causam esse hæresen apparet: An & præconcepta opinio Sacra Scripturæ præjudicet; & sic aliquibus nova secta occasio fuerit, videbimus. Quæ fuerit causa hæreseos Cerinthi & Hebionis, ex Eusebio notum est. Hi enim ex præjudicatâ necessitate rituum servandorum Mosaicorum, Christum mundo nil profecisse docuerunt: sic ille circumcisionem servandam esse, hic Christum ante Mariam minimè fuisse voluit. Quæ fuit causa erroris Silesii illius Suenkfeldii, quo S. Scripturas misere traducendo, eas ad salutem nil confers; sed motum internum Spiritus sive Evangelium potens, quod ipsum esse Christum dixit, profitebatur? Præconcepta opinio. Ob vitium exemplum! Quæ causa figurata est expositionis verborum Cæna Dominica à Sacramentariis excogitata? Præconcepta opinio. Hoc post Calvinum optimè probat Musculus tali ratione: In verbis Christi, inquit, si & è visù servetur, offenditur visus; si Agnoia, auditus. Plus autem cum valeat oculatus unus, quàm auriti decem, magis credemus quod firmiori sensu inmittitur. Vbi notes, fidem horum ex visu esse. Quæ itidem causa antiqui

II.
Præjudiciû.

Tom. I. orth.
Conf. part. I.
devoc. mi-
nist. sui.

Musc. in exp.
Catech. de
Cæna.

antiqui heretici, Simoniani, Valentiniani, Gnostici & reliqui S. Scripturam vel totam, vel secundum partes repudiârunt, imò antiquiores his Sadducei omnem præter Mosaicam? Quânam hoc causa factum? Preconceptâ sufficientiæ opinione. Qua causa adulatores Pontificii Papæ potestatem ἀναπείθου ascribunt, ut libros pro lubitu canonizet, exempli gratia, librum Hermetis vel constitutiones Apostolicas à Clemente Romano editas? effrenatâ certè audaciâ, & preconceptâ opinione. Vel qua deniq. causâ hæreses maximè inventæ & excogitatæ sunt? Preconceptâ opinione. Hac mentis est libido, verbo Dei præjudicandi. Hac illa est κατὰ τὸν νόον in rebus fidei: Ab hac domina ratione ceu veneficâ monuit cavendum Lutherus in majori sua Confessione. Ab hac & ἐπιτομῆ summa obtestatione Timotheum dehortabatur Apostolus. Hoc ita natura prædominans mentis præjudicium, pravam scripturarum intelligentiam gignendo, magnarum sectarum principium fuisse, imò ab hæresi in hæresin instabiles duxisse scimus: hoc monstrantibus suo exemplo Calvinianis, qui ad Castra præsertim Pontificiorum diverterunt. Dum enim hi S. Scripturæ ita præjudicarent, ut à verbis ac ἐπιτομῆ, ad sensum & ἀποστολικὸν discederent, & suas, more Pontificiorum, glossas fingerent, & sic in fundamento, ceu formali, cum iisdem convenirent; facilimus his patuit aditus in illorum descendendi sententiam & hæresin. Quid studiorum confidentia, & vana doctrinæ arrogantia in formandis hodiernis hæresibus præstiterit & adhuc præstet, lippis & tonforibus notum est. Pro exemplo erit secta Calviniana. Hujus antistes (Patriarcha Calvini arrogantè vocem, qua nostros Theologos interpretes præposteròs vocavit, omitto) quàm vafre sensu suæ carnis inflati, ut Apostolus dicit, provocent ad regulas Logicas, quasi in deformi discursu aliquid his sit præsidii, illiq. Φιλοσοφῶν ἢ ἀποστολικῶν aliis melius disputent, viva praxis ostendit. Item qua intentione rabula Iesuriticus, solus scilicet ordinis disputatorii conscius, in Colloquio Ravensbonensi ad formam vociferatus sit, aliis non indigemus testibus, quàm misero illo auriga von Regenspurg | infelici loco & hora sessione

Epiph. in catal. hæref.

Staplet. lib. 9. do & r. princ. c. 14.

Tom. 2. Vitt. germ. i. Tim. 5. 21.

NB.

III.
 Φιλοσοφῶν.
 Calv. Conf.
 Tigur. Anno
 1549. p. 15.
 Coll. 2. 18.

Anno 1601.

nem quandam Colloquii accedente. Qui audiens Iesurvitam Stentorie
 vociferantem ad formam, ad formam, sibi Latinam non bene cal-
 lenti ad *Zuhrman*/ad *Zuhrman* sonans, metu facta proditionis vel
 illusionis miser properè discessit, *Φιλωλλω* ac sapientiæ confidentiam
 collocutorum Pontificiorum sic scripto publicans. Atq; vanissimam
 istam studiorum arrogantiam non postremas in secta formanda pra-
 stare operas patet. Sic iudicii precipitantia multis persuasit, ut contra
 S. Scripturas saperent: quo modo deceptum illum antiquum scripto-
 rem Origenem Adamantium accepimus. Vbi mystica Scriptura Vete-
 ris Testamenti expositione, literalem sensum pervertendo, Iuliano A-
 postata ac Porphyrio Philosopho sua hac interpretandi arrogantia Bi-
 blicam scripturam deridendam propinavit. Quid prestiterit Apo-
 stolorum temporibus vana eruditionis persuasio, in Simone Mago, gra-
 tiam conferendi Spiritum Sanctum pecunia sibi divendi concenden-
 te, notius est, quàm ut multis exponi debeat. Et hæc quidem temeritas
 tantum hæretico aucta est, ut Apostolum Petrum in miraculorum cer-
 tamen provocare ausus sit, referente ex Eusebio Polydoro: Hinc Paulus
 sapientiam carnalem hæreseos causam arguens, auditores suos Roma-
 nos, ne altum saperent, vel sibi ipsis sapientes essent; Corinthios, ut om-
 nem intellectum redigerent in obsequium Christi, gravi iudicio hor-
 tatus est. Prodit demum, ô auditores, subtilior causa nova fundenda
 religionis, à natura humana administrata, unde eam simul tentatio-
 nem carnis appellamus, quæ est fucus religionis, vel species verae pieta-
 tis; qua quàm multi decepti sint inq; hæreses prolapsi, ne hora sufficit
 numerare. Deum namq; quem Philosophi Ethnici supremum ens vo-
 cant, cum religiosè adorandum esse natura constet, cultus speciem na-
 tura dare tentat; sic homines suis mandatis ac inventionibus, licet
Κρωβαλοῖς, ἐθελοθρησκείαις, similis panno menstruate verum Deum
 colere tentant; cum tamen blasphemant; intentio quanquam sonat in
 oculis hominum speciem verae religionis. Pro exemplo non Pharisæos,
 ob speciosam religionem à Christo, illis ad tædium, facta verò legenti
 ad nauseam refutatos adducemus: cum ob veram scilicet legis inter-
 preta-

Polyd. lib. 8.
 c. 3.

Rom. 12. 16.
 2. Cor. 10. 5.

IV.
 Species verae
 religionis.

Phil. 3. 7.
 Coloss. 2. 22.
 Esa. 64. 6.
 Matth. 15. 9.

pretationem & speciosam pietatem hos præcipuè sanctos habitos, & ab aliis sectis quasi separatos ac divisos (unde nomen illorū Perusschim, Christi tamen expositione, Matth. 21. 13. rectius Pheruziim) nominamus. Sed videamus qua cultus opinione Essæi solitariam suam vitam instituerint, qua specie religionis Anachoretica vel Eremitica vitæ fundamenta jecerint. In civitatibus dum habitare volebant, pecuniam & fundos dum negligebant, dum mercaturam non exercebant, nec ordinem vitæ vel distinctos gradus observabant, oculariter apparet, hos religiosam pietatem prætendisse. Sic cum Deum summè diligere, virtuti diligentissimè studere, proximum perfectissimè amare vellet, decepti incautos improba domina ratio, ut certum & discretum vitæ statum, certa & electitia opera cum opinione necessitatis ac cultus religiosi eligerent. Tantum hisce sanctis species veræ religionis imposuit. Hac itidem occasione, hoc fucos Enkratitas sui cultus ac religiose pietatis speciem invenisse, & ἐνεγκράτειαν seu corpus vincere ac cohibere cepisse, ex Epiphanio citat Apol. A. C. Italus ille Franciscus, monastica vitæ forte solus auctor, quid etiam tentarit nomine religiosioris pietatis S. Patrum temporibus, notius est quàm ut multis sit referre necessum. Hic enim una tunica, ex præscripto quod jactitabat Christi, Mat. 10. 10. male tamen intellecto, contentus, nudus etiam pedibus incedebat: licet prius D. Augustino vivente, ut quidam scribunt, calceatus, tunicisq; duabus indutus conspiceretur. Hic socios suos minores dici voluit, ne scilicet superbia tanquam sanctitatis comite intumescerent. Sic sedulitatem cultus veræ sanctitatis opinio promovit. Sic fucus religionis illud effecit, quod præscripta Dei in verbo religio facere non potuit: illud excogitata sanctitas dedit, quod veræ justitiæ nequivit. Tantum speciosa hæc pietas intentioni Eremitæ addidit, tantum institutum ejus promovit, ut Minoritarum nomen nunquam intereat, ut omnes fermè Monachorum ordines suam originem huic tanquam auctori referant acceptam. Atque sic religiosa illa pietas hominum mentes fascinavit, sic stupidam plebem dementavit, ut quævis idololatria, imò magia & incantatio pro verâ jam habeatur religione. A qua ta-

Euseb. lib. 8.
prap. Evang.
Joseph. lib.
18. antiq. jud.
c. 2.

Apol. A. C. p.
mihî 244.

men ceu omni specie mali, summo studio cavendum, & tales, speciem
 prætendentes fugiendos Spiritus S. monet, 1. Thess. 5. 22. 2. Tim. 3. 5.
 Adderem pro causa datis modis etiam timiditatem, qua caro infirma
 tyrannide tentata, sic persecutionū impatiens religionis sectas eligit: si
 hæc non involuntaria & Bologo videretur. Magis ergo cum timidi-
 tatis tentatio hereses datas accipiat, quàm novas constituat, eam suo
 loco relinquimus. His explicatis modis caro ceu infirmitas humana
 tentat, tentando hereses promovet ac format. Qua ratione huic subsi-
 diariam faciat opem mundus immundus, ut in hereses sectasq; religio-
 nis homo incautus prolabatur, deinceps patefcat. Illecebris mundi plu-
 rimos decipi, inq; alius cultus opinionem descendere; non tragici exitus
 querelam Francisci Spiera, ad falsi cultus Professionem tam pecuniâ
 conducti, quàm auctoritate territi, pro sufficiente probatione accipia-
 mus. Nec contemnentium sacram invitationem ad nuptias cælestes,
 ex villa curatione, boum probatione, ut libidinis explemento; alium
 ita cultum religiosum comminiscientium exemplo, ceu instituti probâ
 contenti erimus: sed perspiculatus modum ruminemur, quo uti solet
 fucus mundanus ad novam monstrandam cultus necessitatem. Quod
 fieri maxime observamus sanctitatis superbiâ aut *καυχή*. Superbia
 hæc mundana est, quam in suis discipulis Christus severissime repre-
 hendit, ut hoc factò itidem in veram Messia religionem intenti, men-
 tes suas ac cultum religiosum ab idolo ceu Messia suo fictitio, Rege puta
 mundano, Iudæorum illo Schemhamphoras, averterent, corrigerent.
 Hæc superbia est, à qua exemptos Christianos Scriptura dicit, ne forte
 hac causâ turgidi, falsam, licet nomine pietatis, foverent heresim. Hæc
 autem superbia mundana & sanctitatis confidentia secularis multi-
 formis videtur, plurimis quippe iisq; diversis producta causis, quod per
 exempla ex historiis petita probabitur. Mundana quid valeat erudi-
 tio, ceu sapientia illa quam terrenam, animaleam, diabolicam Apostolus
 vocat, ad dementandos homines, heresesq; faciendas, monstrat Presby-
 teri illius Romani schisma Novati, certè novi, cum nova & inaudi-
 ta, ut Episcopatum obtineret, tentavit; quem quò ambitio ejus &
 superba

Tentatio
mundi.

Matth. 22.
Luc. 14.

I.
Superbia.
Matt. 20. 22.

Joh. 16. 19.
1. Cor. 1. 28.

I.
Eruditionis.
Jac. 3. 15.

superba eruditio protraxerit, melius vos, ô auditores, Cyprianus propriis verbis magnâ gravitate doceat, quàm ego levi circumlocutione ab eodem, vel Eusebio fortè petitâ, traderem. Hic ita refert. Novatus rerum novarum semper cupidus, avaritiæ inexplebilis, rapacitate furibundus, arrogantia & stupore superbi tumoris inflatus, semper isthic Episcopis male cognitus, curiosus semper ut perdat, ad hoc adulatur ut fallat, nunquam fidelis ut diligit: fax & ignis ad constanda seditionis incendia: turbo & tempestas ad fidei faciendâ naufragia: tranquillitatis adversarius, pacis inimicus. Idem est Novatus, qui apud nos primum discordiæ & Schismatis incendium seminavit. Hec dictus pater de novo homine, primo arrogantia hæresiarcha habet. An etiam plures eadem superbiæ peste, vanâ eruditione, quàm ἡ δὲ ὄντων γῶσι 1. Tim. 6. 20. verè ab Apostolo dici meminimus, seducti sint, considerandum restat. Atq; sic causa hæreseos Arii Presbyteri Alexandrini patebit. Hic enim natione Afer, ingenio vaser, agrè ferebat Episcopum Alexandrum, facundiâ & disciplinarum cognitione sibi non conferendum, Hist. Trip. li. I. c. 13. loco superiorem esse; cumq; conversationem ejus honestam calumniari non posset, aliud quid, in specie eruditionis confidens tentavit: sic Filium Dei creaturam dixit, nec Patri ab æterno coessentialem: sic Filium revèra Patre inferiorem asseruit, licet gloriâ & majestate quadam ornatum. Nonnè furiosi hujus dogmatis causa fuit stupor superbi tumoris? ut superius Cyprianus vocavit? Nonnè damnabilis principium Schismatis fuit eruditionis superbia, licentiata invidia, affectata contradicendi libido? Haud alia horum Presbyterorum amborum videtur defectionis causa. Non ergò sine judicio, non sine causa, Apolosublimitatem sermonum & inanem Philosophiam, ceu falso nominatam scientiam abjudicavit, eruditionis jactantiam ceu causam altercationum & Schismatû damnavit, & ejusmodi superbos spiritus novitatis studiosos notandos esse, ab eisq; declinandum monuit, se verissimè jussit. Sic eruditione inflatos dedisse Schismata audivimus. Superbia autem mundana cum non sola eruditionis sit; quod vel in superbi Antichristi, ceu hominis peccati ruditate ostendit scriptura, dum

C bestia

Cypr. lib. 2. c. pif. 8. ad Cornel.

1. Tim. 6. 20.

Hist. Trip. li. I. c. 13.

Coloff. 2. 4. 8.

2. Tim. 2. 23.

Tit. 3. 9. Rom. 16. 17.

*bestia eum comparat, & eventus talem comprobat. Hic enim sive de-
 fectionis Antichristiana auctores ac Praesules Romanenses Papae, (quod
 Apoc. 13. 18. vel ex numero Rumiit, id est, 666. à Iohanne Theologo notato, con-
 cludimus) non est ut propter eruditionem gloriantur, cum aliquos tan-
 tas bestias & asinos esse perceperimus, vix ut nomen suum proferre
 vel scribere scirent; imò instituens asinorum (Scholasticorum dicerem)
 Synagoga emendationem Biblicam iussu Sixti V. Pontificis, tantum
 absuerit, ut Solæcismos corrigeret, ut eosdem potius canonizaret. Qua-
 lis est, Marc. 8. 38. Luc. 12. 8. Confusus, pro confessus, &c. Loco igitur
 II. Loci. 11. Loci. 2. 4. Theff. 2. 4. Apoc. 13. 4. confidentis tanto tumore, superboq; furore discessionem fecit Anti-
 christus, ut supra omne quod colitur & Deus dicitur, sese extolleret:
 vel quod Apocalypsis habet, ut hanc bestiam admirata universa terra
 adoraret. Sic ex superbiâ loci sive confidentiâ gradus religionem Anti-
 christianam nō modo ortam patet, sed & confirmatam, ac ita auctam,
 ut audeant Pontifices Romani, jure scilicet sessionis Apostolicae, se ex
 Conc. Conf. Anno 1415. Scff. 13. cathedra desinentes praeferre S. Scripturae; imò ipsi Christo. Qualis est
 constitutio Conciliabuli Constantiensis de communione sub unâ specie,
 contra apertam & ex confesso manifestam institutionem
 Salvatoris, &c. Si praeterea causam principaliter moventem, ceu
ωρα & εν λω variarum fictarum opinionum de Persona Christi, Sa-
 mosateni, Nestorii, Eutychis consideremus; non obscure elucet, ma-
 gnā novitatis *αφορμη* his fuisse superbiam gradus ac eminentiam
 loci. Episcopi enim & Antistites quia suere, multa auctoritati licita co-
 gitabant: quod vel primi illorum Praesulis Antiocheni exemplo totum
 clarescit; qui tanta insolentia fuisse scribitur, ut Episcopatum adeptus,
 literas dictaret & legeret, non consueto ceu humili modo, sed inter
 viam magno constipatus agmine precedentium & subsequantium.
 Quae arrogantia tam intolerabilis plebi fuit, ut multi ex hoc facto
 Christianam religionem detestarentur. Hanc in super loci superbiam,
 non à sede & dignitatis esse gradu: sed & superioris ortus vana confi-
 dentia, & loci generosioris prava arrogantia, facile ex effato Apostoli-
 co I. COR. 1. 28. & 2. 6. dicerem; si hac operâ studium Theologicum
 Nobi-*

Nobilibus nostris non invisum redderem. Pro cautione tamen, ne nobili loco nati vana presumptione stylum S. Scripturæ pro sui generis maiestate, non fidei proprietate exponant, exemplum Francisci Stancari & Caspari Swenkfeldii illis considerandum offero; pro certiore confirmatione, Mahometi genere nobilis historiam addens. Hic enim Persa (ut à multis habetur) non eruditione inflatus (agryta quippe & mercator) sua seditionis turbas dedit; non Spiritus S. gratia illustratus ac turgidus se Dei Prophetam jactitabat: sed nobili sede ortus, admirationis cupidus, Arabibus novam religionem predicabat. Sed institutione Novatiani illius Sergii Monachi doctus, mixturam Indicæ & Christianæ religionis novis ac strictis legib. includebat, magicis multum artibus sibi optimè notis adjunctus, fictis spiritus, ni maligni, raptibus confirmatus. Sic Saracenos constitutionem circumcissionis, aliosq. ex more patrio ritus retinentes facile ὁμοψυχῶς habuit, facile pro religione defendendâ eos in arma contra Persas concitavit. Et Rex ac Prodromus factionis à sectariis ita salutatus, non modò Persas domuit; sed & Syriam, Ciliciam, imò bonam partè Asiæ suis legibus brevè subjugavit, finesq. suos ampliavit, qua fortuna felicitate ita superbiebat, ut toti nomini Christiano hodie bellum ἀπρόσδοκον indicere tentet. Atq. tot mundi inflati illecebris, tot superbiæ incitamentis opiniones cultus datas, sectas religionis sparsas probasse sufficiat. Prava imitatio ceu quidâ mundi πειρῶν Quòs quomodo fallat, paucis aperiemus. Quod gentiles sacrificare Diis suis, Israelitarum præcipuè religionem prævè emulantes didicerint, observarint, non eget probatione; cùm ritus sacrificandi haud dissimilis, non modo hoc probet, sed & idem fateantur scriptores Ethnici: & de Rege Cretensium Melisso, qui pompas & sacrificandi ceremonias primus introduxit; deq. Fauno ritus introductos imitando, Italos sacra docente, (quod tamen alii Noah, Ianum à Jayn vitis plantatione sic dictum, etate post diluviū aureâ fecisse produnt) illud ipsum testetur Lactantius. Quomodo Papicole D. Gregorii piam intentionem depravantes, exemplum prævè imitantes, indulgentiarum nundinas excogitarint, auditoribus minimè ignotū puto. Quod

I I.

αὐτῶν ἑπιπέτα.

Varro lib. 2.
de re rust.Lactan. lib. 1.
div. inst.

enim ille simplici pietate, publicè publica grassante peste pœnitentibus indulgendo instituit; illud hi ad proprium augendum fiscum acceperunt. Sic absolutionem nomine Indulgentia dictam, primùm optimo usu in stationibus, quibus populus frequentius interfuit, habitam, in blasphemum abusum, ipsamq; idololatriam transformavit. Habesne sufficienter probatum, quod mundus tentans ex pravâ imitatione hæreses, si non dederit, tamen confirmârit? Certè si quid probandum restat, plus quàm sufficienter, plus quàm dolenter, non ad risum & nauseam, sed ad vim & ausum, imò fidelium suspiria, totum explicat tremendû illud (lentè dicamus ne audiant Zuingliani Marpurgenses) miserandum, abominandum, dammandum hodiernorum præcipuè Calvinianorum intentum, quo suam pietam, fictam, repræ-

Tom. 1. disp. sentativam, præfigurativam (liceat mihi verbis Rev. Dnn. Præcepto-
Gießl. disp. 7. rum meorum uti) panis Eucharistici fractionem, V. potiùs Testamento
th. 25. 33. quàm Novo propriam; tanquam partem Cœnæ Dominicæ substantialem, Christi exemplo, incongruè observato, servandam docere, Ecclesiæq; obtrudere moliantur. O facinus hominum inauditum! O mores Ecclesiæ perditos! Sed hæc notasse sufficiat: ad alia nos properare, instituti nostri & temporis ratio monet. Sic itidem tentationem Satanicam hæreses studiosè promovisse veris exemplis monstrabimus. Satanas verè Satam, ut Satan, in modum quippe Leonis rugientis, quærens quem devoret, non tantùm decipiat, cum indefessum ponit studium, ut veram veri Dei religionem pervertat, variis vel mille modis hominem decipiendum aggredditur, tum formâ visus speciosâ, tum insufflatione agens fucosâ. Et quidem habitu Diabolum specioso homines tentasse, tentando devicisse, sectasq; dedisse; non Apostolo præcavente, nec superiore Ecclesiâ testificante ceu nunciis indigemus: cum novissimum hoc seculum probatione abundet. Quis malus genius Cinglio somniantis apparuit, hæresim cœptam, ceu sanctam, defendendam monens? Quis Orci famulus larvâ Satanicâ hæresiarcham induit, ut hic aliter B. Luthero non videretur, quàm personatus Diabolus? Quis deniq; furiarum nuncius sectarios numero multorum scelestorum (calestium dice-

Tentatio
Diaboli.

1. Pet. 5. 8.

Visionibus.

2. Cor. II. 14.

rem)

rem) Prophetarum adauxit? Omnia tentator furiosus: Omnia Diabolus larva indutus: Omnia Satan homo personatus. Quantas iidem in Purgatorio revelando impenderit operas forma spectrorum larvatus Satanas, aliunde uberius scitur. Magnum ergo putemus ausum esse Diaboli, magnam operam Satanae in ponendis hæresibus. Viresq; exinde majores habet, quod non modo à priori, assumpta specie humana, tentationes instituit: sed & à posteriori, ceu cognita hominis inclinatione ad dubias religionis opiniones per insufflationes monendo, alliciendo, objectumq; plausible subministrando defectionem molitur. Quod ut pro exemplo, ita pro cautione, in Monachatus familiarum constitutione elucet. In Philosopho quodam Parisiensi Brunone, ex querula demortui, licet amici, se damnatum clamantis voce, terrore tantum suggestionem Diaboli valuisse historicus Urbinas refert; ut Carthusiam abiens novam sanctitatis sectam dederit, quæ Carthusiana dicebatur. Fundatores etiam Ordinis Trinitatis, quem vocant, per quietem admonitos (Diabolo monitore puta) sua familiae confirmationem tentasse, & sic à Pontifice Martino IV. certum vivendi modum petivisse, idem citat. Nec est quod memorem aut horem familiae servorum Mariæ Virginis, Philippum Florentinum, sui instituti ac religionis acceptione accepisse: videbimus saltem annè Iesuatorum nostrorum suggestionem Diabolicam confirmatus sit ordo. Quod Hispanus ille Loyola (ut hoc mihi de suo largiatur Doctiss. Chemnitius) peregrinationem Hierosolymam versus instituit, fuit ne ex tentatione Satânica, suggerente militi sanctiorem communi religionem instituendam? Quod Romam cum sociis appulit, à filio perditionis confirmationem religionis petiturus; suggestitne hoc homini sanctitatis avido Diabolus? Certè puto, vosq; o auditores, consentientes video. Tanta igitur cum tentationum Satanicarum fraudes sint, D. Paulus ut necessario, ita sedulo, ne demus calumniatori locum monet, suadet. Atq; hæc est illa tentatio, quam primam & principalem esse hæresion, ac religionis sectarum causam diximus, explicavimus. Iam superior sequitur hæreseos causa, erroris de-

2. Cor. 4. 4. &
11. 3.

Suggestionibus.

Polyd. lib. 7.
c. 3. & 4.

Chem. exam.
Trid. par. 1. in
princ.

1. Cor. 7. 5.
Ephes. 4. 27.
1. Tim. 3. 6. 7.

fensio, qua variis tentationibus in deum deductus homo, sententiam monitus non retractat, sed mordicus defendere tentat. Et hoc primum haereticum facit. Veterrimos namq. Ecclesiae Doctores, quos orthodoxos Patres vocamus, ex variis obstaculis ac tentationibus varias easq. periculosas fovisse questionum Theologicarum, vel de Articulis fidei opiniones, & religionis fecisse diversas constitutiones scimus; ut Basilium votum monasticum perpetuae paupertatis, ordinemq. vitae singularem (si historiis credendum) instituisse: Augustinum inter alias, etiam opinionem de Coena Dominica ephelis administranda tenuisse: Clementem Alexandrinum Philosophos saniores proprio acumine salvari asseverasse. Qua forte innixus opinione Suenckfeld ad Regem Gallia scribens, hunc publicavit errorem. Item, Christum non vere edisse, bibisse, licet hominibus talia videretur facere. Quod ansam certè Marcioni dedit suam instituendi haeresim, &c. Verum Patres religiosi suas S. Scripturae subjecerunt sententias; & si modo tentati errarunt, non tamen haeresim foverunt; cum tentationi resistere, opiniones falsas retractare, precando veniam petere, ipsis ut debitum, ita per Spiritus S. gratiam promptum fuit. Sectarios ergo ceu falsam opinionem ex vana presumptione defendentes, defensam promulgantes hac causa proponimus. Quia verò allatis sectarum exemplis perspicua dicta causa certitudo apparet, hic brevissimis nos expediemus; superioribus saltem apponentes breviter exempla, in quibus nostri seculi docentes specie forte eruditionis tentatos, ex falsa paucarum religionis questionum defensione haereses constituisse elucet. Vbi Flacium Illyricum habes. Hic cum Semi Pelagiano Strigelio bonitate substantiae hominis, ad vires liberi arbitrii integras confirmandas, urgente congregiens, licet ex improviso ^{cap. 14} minus rectè negaret, quam optimè tamen dictum retractare monitus potuisset, ni ex praedicii tentatione haeresim defensione erroris intentasset. Quam optimè itidem potuit, hodieq. potest Samuel Huberus erroneum suum retractare dogma, si pro nuda habere velit tentatione, quod haectenus falsò docuit, non autem haeresi, ut erronea palliet, palliando defendat. Sed hic est modus defensionis, hic condendi sectas

Erroris de-
 fensio.

Modus de-
 fensionis.

sectas processus, ut postquam causis suis hæresiarcha tentatus, & dē defendere velit. & monitus quidem palinodiam canere nolit, superbiā certe fascinat mundanā, confidentiā scilicet studiorum, gradus, &c. (totum tamen à cæcēs) varia quærat præsertim cauteriatu palliandi media, varios fingat sanctitatis modos, ut ipso religiosior ne Angelus videatur. Sic pietatis prætextu multos in suum consortium trahit. Cujus admodum notabilia exempla duo practica adferam. Primum Romanensium. Alterum Philippistarum, quos Crypto-Calvinianos vocamus. Quanta illi impietate, sanctitatis licet specie, in loco (quod dicitur) sapiant, ut scias, non modo lege Propempticon Art. Smalcald. de Primatu Papæ, ubi graphice fucum Papiisticum à nostris notatum habes, quo Pontificii expectantes suos sive beneficiarios horrendis juramentis ac maledictionibus obstringi curant ad defensionem suæ Tyrannidis & impietatis, sine ullâ exceptione verbi Dei: Sed etiam ut cædas, observa succenturiantem praxin viram: quod quidem si non fecissent, nec exordov servassent; jam plurimi pridem doli seductæ innotescerent plebetula, sediq; Pontificiæ mendacium ruinam minaretur. Quibus etiam fraudibus, quo astu, religiositatis licet processu, hi (Philippista) Vitebergenses illi deformatores circa annum Christi 1571. viri Calvinianum sparserint, promulgârint, non est ut quis ipsum nesciat. Si tamen alicui historica processus veritas lateat, uberrimam ejus petat à libello Facultatis Theol. hodiernæ Vitebergensis, calumniis Peuceri Calvinianis opposito. Vbi Δεξιόδω impiissimum, (ut barbare barbara proferam) futillissimum, stolidissimum modum illorum Theologorum suam ampliandi heresin explicatum legat; cujus, certe notabilis, nos gradus quosdam ἐν τῷ ἐξῆς significabimus. I. Theologi à Teo Lutherum laudibus predicabant, ejusq; doctrinam auditoribus voluisse commendatissimam dicebant. II. Lutheri & Philippi perpetuum fuisse consensum gloriabantur. III. Lutheri scripta nimis proluxa, & quidem Germanica, imò propter occupationes tanti viri confusè esse edita, conquerebantur. Vnde IV. contendebant, necessariumq; videbant, ut scripta Philippi ceu continui Lutheri Συμφερόδω

& præsertim ejus Corpus doctrinae novissimè, idè falsissimè corre-
 ctum propter facilem methodum & sermonem Latinum in Scholas
 æu authenticum introduceretur. Et sic V. annuas Philippi parenta-
 tiones insituebāt, ut memoria successu temporis Philippi vigeret, Lu-
 theri dormiret, qui certè fucus, qui dolus ita comparatus fuit, ut nec
 pientissimus Elector Saxonie Augustus per quadriennium fraudem
 suspicari potuerit. Hoc factum fuit ne modus defendendi *Cal-*
vinianam? Hic processus fuit ne tentata religione falsamentis, retra-
 ctare nolentis, & ita cauteriatæ conscientia indicium? Quid queso a-
 liud? Hoc ita modo, hoc processu instabiles & per-versi Schismata fece-
 runt, hæreses promoverunt; ut penè plus in illis sit ad extremum labo-
 ratum, quàm principio fuerit in jaciendo religionis fundamento desu-
 datum; arreptâ præsertim occasione, ubi sincero Christi Evangelio lo-
 cus non erat, & ubi clarè idem non sonuit, pro more quidem spirituum
 fanaticorum, quem hodiè etiam servari dolenter advertimus, quemq;
 verè talem notârunt in libro Concordiæ Præceptores nostri, Patres Ber-
 genses Calvinianis dicti.

Epit. artic.
 contr. p. mihi
 825.

Atq; hæ sunt causæ hæresum & religionis sectarum, quas ad
 cautionem & *περιουσιαν* offerre pro tempore potuimus. Iam superest ex
 instituto ac promissione nostrâ, ut ex dictis causis eliciamus & conside-
 remus: Num Lutherus hæresiarcha fuerit? Et sic respondeamus
 ad calumnias, insultationes ac sarcasmos adversariorum, inprimis
 Loijolanorum, quibus pios B. Patris manes Ecclesiæ suspectos dare co-
 nantur: ut sic Confessionis nostræ certitudo appareat. Quod brevissi-
 mis expediendum, ut vestrâ, ô auditores, patientiâ fiat, totus obsecro,
 contendo. Notum est Iebusitis admodum promptum esse Martinistas
 (nos putant) hereticos vocare; ut eorum simplicem fidem non quali
 quali veritate, sed manifesto mendacio superstructam asserant: unde
 Lutherum monstrum diversarum sectarum indignant, atque sic non
 modo Diabolo eum comparant, sed & ipsissimum esse Draconem Apo-
 calypseos rufum, multorum capitum, plurimorum cornuum, insuper
 caudatum ponunt, Martinum ita nostrum chartis illis venalibus, ta-
 bellis

Bellar. lib. 3.
 de Christo
 c. 1.
 Apoc. 12. 3.

bellis scilicet sculptura *Ænea*, talem nova deformitate & deformi novitate (in honorem puta nostra religionis) imprimi curantes. Sed videamus an affectibus furiosa, æstro percita, Ecclesia malignantium talia dicat & tentet. Dic mihi, quæso cordate Christiane, an putas pius quod noster Lutherus inceperit reformationem (quam hæreticam illi blaterant) tentatione aliqua vexatus? Fuitne hoc præjudicium, vel confidentia studiorum cum speciosa sanctitate; quod ingenuè confessus est cum Apostolo, se nihil scire præter crucifixum Christum? Quod sexagenarius se libenter discipulum puerilis institutionis, si ve Catechismi professus est? Et quidem quanto magis doctrinam Catechetica[m] repeteret, eò minus eandem se scire & apprehendere cognosceret, ut necesse haberet perpetuò illam discere? Tantum certe absuit, ut qualem qualem gloriosam de bene factis ministerii sui sibi Lutherus noster ascribendam somniaret; ut vero quædam illos Theologos omnia se scire jactantes gravi zelo detestatus sit. Dic quæso, an hæc confessio, hæc facta leve produnt ingenium, hominem novitatis avidum, hæreseos auctorem? Fuitne etiam hoc ex tentatione infirmitatis vel timiditatis, quod Lutherus Wormatiam vocatus, coram Cesare, totog[ue] summorum virorum conventu dissentiente, solus religionis certitudinem ac S. Scripturæ veritatem defendere ausus est? Dic quæso, an trepidantis vox fuit, qua ad retractationem instanter incitatus dixit: *Hie stehe ich! ich kan nicht anders. Gott helffe mir?* Sic cum à carnis dictorio, ne minimum quid in reformationis opere Lutherum nostrum fecisse evinci possit: multò minus illecebris mundi vel Satanicis suggestionibus ad divinum continuandum opus prolectatum eum quis suspicetur? Quomodo igitur hæresiarcha dicatur, nulla apparet causa. Qua fide monstrum vocetur, vos ipsi judicare. Qua veritate Draco Satanicus pingatur, vel bimulus intelligit. Valeant iccirco calumnie, pereant scommata, desinant morsus Sycophantici, veritatiq[ue] locus concedatur; cui tamen fucum facere studet cum Esau vitis gens malignantium adversaria, ut ita Sarcasmis vel affectibus ne videatur agere, sed rationibus; asserens & urgens corrupta inveniri in Lutheri Biblicâ translatione

1. Cor. 2. 2.
Luth. in præf.
Catech. majoris.

Philip. in vita
Lutheri.

latione loca S. Scriptura; qualis est in Epistolâ Joh. i. c. 5. totus v. 7. exclusus; quem tamen certè Lutherus translatum primò posuisset, si Græci Codices quibus tunc utebatur, eundem habuissent. Illi autem cum ab Arianis (ut est Doctorum conjectura) hic corrupti fuerint, in q̄ corrupta Lutherus exemplaria inciderit, excusationem omninò mereatur. Alia aduersariorum cum primis Iesuatorum ἐναντία & præsertim Cardinalis illius Bellum & arma minantis, quæ uel ex Tomo serm. conuiv. à Luthero nunquam viso, nedum approbato, uel aliunde adfert, cum sufficienter à nostratibus Theologis examinata sint; meum non erit resoluerè, resolvendo benevolos auditores molestare. Verum potius cum D. Mart. Lutherum virum Dei fuisse magnâ gloriâ certum habeamus; adeoq̄ illum novissimum Eliam, qui converteret cor filiorum ad Patres, & vice versa: de cuius opera, in repurganda religionis ueritate, non modo Martyres illi Iohannes Hus Bohemicus, & Iohannes Hilten Monachus Isenacensis, minimè sine illuminatione diuinati sunt: sed & Propheta Zacharias nomine lucis sub uespera post longum gelu ac frigus (Scholasticas certè tenebras) illucescentis, uaticinatus est: imò Christus ipse tale quid non obscure indigitat, dum Discipulos formam futuri Ecclesiæ status docens, aduenturum dicit filium hominis, regnantibus maximè Pseuochristis, instar repentini fulguris: quem quidem aduentum illustrem futurum splendore ueræ religionis, & Apostolus Thessalonicensibus exposuit, & Christus eo ipso notauit, quod Aquilas ad hoc cadauer congregatum iri prædixit. Cum, inquam, talia sciamus, certissima habeamus, gratias infinitas Deo Patri, Filio & Spiritui Sancto dicamus, quod Ecclesiæ suæ afflictæ nouissimo hoc seculo manum omnipotentem declararit, Tyrannidem Papisticam per seruum suum Lutherum aperuerit ac represserit, lucem populo in umbra mortis sedenti exortam uoluerit, & ueram prædicationem adeò feliciter currere si uerit & sinat, ut in hac etiam illustri Academia Hessorum Giessena floreat, uigeat. Insuper supplices petamus, ut quod in nobis opus bonum incepit, ad sui nominis gloriam æternam celebrandam sustentet, perficiat: Ecclesiam suam in amplo ter-

ratum orbe regat, protegat: Illustriss. Hassiæ Landgravium, Dn. Ludovicum, hujus Academia Fundatorem & Patronum laudatissimum, & benignissimum, cum Illustrissima domo ac familia, diu incolumem & felicem conservet, fovet: fideles & orthodoxos docentes in hac Academia, sicut tota Ecclesia sua, det, largiatur; datos diutissime defendat, tueatur: ut sic vera Nominis Dei celebratio in terra floreat nostra, pax & misericordia mutuo se exosculentur, & Ecclesia Deo colligatur & conservetur, qua nomini ejus consiteatur in æternum, & in secula seculorum, Amen.

D I X I.

AD DOCTISSIMUM VIRUM,

Dn. JOANNEM BAAZ SUECUM, SS. THEOL.

Candidat. candidiss. amicum suum.

Hic Calvini sequis mos est damnare Lutherum,
Qui tamen è tenebris verbum cœleste salutis
Protulit, & multam pietatis lampade lucem
Accendit solus postremi tempore mundi.

At contrâ elogiis onerare Melanthona magnis,
Evehere immodico solum stridore Philippum,
Neutrale, inconstantem, & Bezæ dogma secutum.

O moros mores! ô tempora deploranda!
Quis Melicerta neget frontis periisse pudorem?
Hic pietatis honos, hæc mercès ista Lutheri
Quod Romanensis contra vim Præfulis ivit!
Scilicet hoc olim prædixerat ipse futurum,
Ut frontem caperet, nares ut fannio crispet,
In patrios mejat cineres, patulo oris hiatu

Evomat

Evomat invidiæ, nigra cum bile, venenum,
Tu meliore animo, flamma meliore Lutherum
Uris, & hereticos contra defendis alutas,
Utq; Professore niveæ pietatis honoras,
Suece Camœnarum decus, & fax aurea Phœbi.
Neu dubita; faustis surget tibi gloria rebus,
Solis utramq; domum replebis nomine Doctor,
Quando triumphales cingent tua tempora myrtil.

M. Casparus Finckius, Logic. in Academia Giessena
Profess. publicus.

F I N I S.

